

Pròleg

Escriure aquest llibre sobre la plaça Reial ha estat com tornar a l'escenari del crim, treure la pols a records que ni sabia que guardava i adonar-me d'un espai que, ens agradi o no, forma part de la vida de tots els barcelonins. Resulta impossible residir en aquesta ciutat i no haver-hi estat, tothom en conserva alguna anècdota. Sota els seus porxos m'he recordat, amb prou feines un infant, agafat de la mà del meu pare que em duia quasi cada diumenge al mercat de Sant Antoni i a la Borsa Filatèlica de la plaça, a buscar peces per a la meva col·lecció numismàtica. Allí li vaig comprar dues monedes del Tibet lliure a un mariner italià, que es treia uns diners extres amb xavalla exòtica. També recordo una àvia amb un duro de plata embolicat en un mocador, que ens va assaltar només entrar pel carrer de Colom. En aquelles parades, cobertes de petits objectes, m'entretenia buscant valors de països avui desapareguts, rubles soviètics amb la cara de Lenin, dinars iugoslaus, cèntims rhodesians o valors europeus que van desaparèixer amb l'arribada de l'euro. Per a mi, la Reial era una porta a un món que encara semblava inabastable i llunyà.

En els anys vuitanta, recordo alguna tarda al Texas, i moltes nits al Sidecar i al Karma. Tertúlies de joves poetes al Glaciar i una pluja de cops de porra quan van desallotjar el bar Concèntric, al carrer del Vidre, on es reunien quatre punks de cresta i imperdible, i aquells que els anàvem a veure sense atrevir-nos a una estètica tan agra. La nit de Cap d'Any del 1985, em van atracar a punta de pistola davant del bar Colón; afortunadament, el lladre es va acabar adonant que no duia diners. A la plaça hi he viscut baralles, hi he anat a celebrar-hi aniversaris, hi he tastat noves experiències, hi he conegut gent especial, i ha estat un dels paisatges de la meva joventut. Recordo la primera festa de la Polipoesia de 1991, al soterrani del bar Glaciar. La participació al BAM de 1994 i el G's Club del Sidecar, cada dimarts a la nit.

La plaça ha estat escola per a molts barcelonins com jo, que passàvem nits vagarejant pels carrers on l'envoltaven. Raó per la qual, els passatges de Madoz i Bacardí, a més dels carrers del Vidre, de Colom, Nou de Zurbano, de les Heures, dels Tres Llits, de la Lleona, de Rauric i dels Escudellers Blancs, també surten en aquest llibre com a part de la plaça. Entenc el prejudici barceloní a entrar-hi, ja que va viure anys difícils i conflictius. Però aquella plaça dels heroïnòmans i les màfies ja és història, va començar a canviar pels Jocs Olímpics, i fa vint-i-cinc anys que és un lloc pacífic i tranquil, tant com ho pot ser una plaça situada al costat de la Rambla. Les seves terrasses no són cares, si tenim en compte on es troben. I en contra del que es podria pensar, la major part

dels seus locals són negocis familiars. A més, conserva una arquitectura neoclàssica, i alguns dels establiments més antics i bonics de Barcelona, dins d'un gran pati amb palmeres.

La Reial segueix sent un dels termòstats de la ciutat, un punt sensible que indica els canvis quan estan a punt de produir-se. Com veurem en les properes pàgines, la mala fama d'aquest indret es remunta als primers anys d'existència, quan hi convivien les famílies benestants i les botigues més selectes amb les prostitutes, les bandes de brètols adolescents, els lladregots i els captaires, que dormien sota els porxos i n'ocupaven de dia l'espai central. Durant molt de temps van voler presentar-la sota un prisma indulgent, amb dides i soldats que hi festejaven, nens que hi jugaven i avis que hi anaven a prendre el sol. Enfrontada a aquesta imatge bucòlica de postal, la Reial també ha estat la plaça dels atemptats i la lluita política, dels personatges extravagants i de la marginalitat, com si aquest racó burgès del Gòtic tingués una ombra fosca que creuava la Rambla i el relacionava amb el veí barri Xino. Va ser l'espai on anaven a fer el ressopó els senyors quan sortien del Liceu, el punt de trobada dels sardanistes i els excursionistes, plaça vital i popular d'abans de la guerra, un indret buit i brut durant la postguerra, l'epicentre de la vida nocturna durant els anys cinquanta i seixanta, punt d'entrada de la droga als setanta i vuitanta, un aparador de l'administració socialista als noranta i un dels racons més coneguts i fotografiats pels turistes actualment.

En aquest mateix instant, mentre escric això, la plaça està canviant. Com la ciutat que l'envolta, és un organisme viu impossible de descriure sencer. Quan creus que saps què és, es transforma en una altra cosa. Per fer-ne el retrat, he fet servir descripcions de cronistes i periodistes i els testimonis personals dels seus veïns. Sense voler-ho, m'he convertit en un d'aquells barcelonins que passegen abstrerts sota els seus porxos, comptant columnes, observant el moviment que canvia a mesura que avança el dia i arriba la nit. Segur que m'he deixat locals, que no n'he trobat totes les anècdotes, que n'he oblidat noms i dates. No obstant això, crec que les pàgines que segueixen a aquest pròleg constitueixen un resum, al més detallat possible, d'un indret emblemàtic que hauria de ser redescobert pels meus conciutadans. Poques vegades es pot trepitjar un entorn amb tanta història, i alhora viu.

Vull dedicar aquestes pàgines a la Manuela Amigo, *la gallega de la plaça*, que va ser a qui primer vaig entrevistar, i que em va cedir el seu local com a oficina. A la Patricia Radovic de l'Associació d'Amics i Comerciants de la plaça Reial, que em va permetre conèixer els protagonistes d'aquesta història. A la Cristina Sampere, la Rosor Foret i la Carla Camacho de la Fundació Setba, pel seu ajut i col·laboració. I sobretot als habitants de la plaça, que han fet seu aquest llibre i han compartit els seus records amb mi. A Maruja Garrido, Beth Gali i Oriol Bohigas, Andreas Claus, Núria Viladevall, Trinitat Sabartés i el seu marit Joan, Maria Dolors Vallhonestà, Ana Mari Trabalón, Arturo Lasmària, Anna Capmany i Carmen Gimeno, Guillem Roehrich, Mariano i Manuel Adán, Marta i Joan Mas, José Maria Rios i Joaquín Garcés, Manuel Ruíz, Joaquín González, Rafael González i Christian Alary, Josep Maria Vivancos, Alfonso Vicente, Víctor Arrese, Carlos Caballero, Marisol i Sofia Jiménez, Manel Solsona, Marc Basté, Enric Gimeno, Glòria Gómez, la família Yéboles, l'amic Roberto Tierz, en Benito del Karma, l'enllustrador Juan el Zapatero, Lluís Llach, Agustín Domínguez, Eduard Voltas, Pasqual Tarrasón i Ramon Puig. I molt especialment al dibuixant Nazario, que segueix enamorat de la plaça malgrat els canvis. A tots ells, moltes gràcies.

Xavier Theros